

FÉRFI HOMOSZEKSZUÁLISOK APÁI :

Kollektív klinikai profil

Írta: Joseph Nicolosi, Ph.D.

Fordította: Kozma György

Széles körben ismert, hogy valószínűleg sok faktor játszik közre a férfi homoszexualitás kialakulásában. Az egyik faktor lehet egy alkalmassá tevő alkati befolyás (Byne and Parsons, 1993). Nincs azonban tudományos bizonyíték arra, hogy az azonosnemű vonzalom olyan közvetlenül örökölhető, mint a szemszín. (Satinover, 1996).

A mai politikai nyomás oda vezetett, hogy tagadják a korábbi több évtizedes klinikai kutatás által fontosnak tartott elemet – a *fejlődéslélektani elemet, s azon belül a szülők hatását*. A férfi homoszexualitás irodalmának áttekintése gyakori utalásokat talál a prehomoszexuális fiú kapcsolati zavaraira mindkét szülőjével (West 1959, Socarides 1978, Evans 1969); egyes kutatók szerint különösen nagy befolyása van az apa-fiú kapcsolatnak (Bieber et al 1962, Moberly 1983).

A rossz korai apa-fiú kapcsolatról szóló egyik pszichoanalitikus elmélet szerint abból eredhet a homoszexualitás, hogy a kritikus korai férfi-női identitás kialakulási fázisában a fiú az apját elutasítónak éli meg.

Ennek az az eredménye, hogy úgy nő föl, hogy nem képes teljesen azonosulni az apjával és a férfiséggel, amit ő képvisel.

A nem-maszkulin vagy feminin viselkedés a kisfiúknál sok kutatás szerint összefüggésben állhat a későbbi homoszexualitással (Green, 1987, Zuger, 1988); ezt hozzáadva a többi kapcsolódó faktorhoz – különösen a gyakorta említett elidegenedéshez az azonosnemű kortársaktól és az apákkal tartósan rossz kapcsolathoz –

mindez vezetne a teljes férfi azonosságtudat kibontakozásának elmaradásához. Ez a szindróma szélső esetben (mivel többnyire homoszexualitásba torkollik) nevezhető Gyerekkori Szerep-Azonossági Deficitnek (Zucker and Bradley, 1996).

Az egyik valószínű oka az "identifikáció" (azonosulás) hiányának az apa által az alkatilag érzékeny fiának okozott narcisztikus sérülés a gyermek fejlődésének preoidipális szakaszában. Ez a sérülés valószínűleg abban a kritikus férfi-női (gender) azonosulási fázisban történik, amikor a fiúnak ki kell alakítania a férfi önazonosságát. A sérülés úgy jelentkezik, hogy védekezésből lekapcsolja magát (defensive detachment) a férfiságból önmagában és másokban. Felőttként a homoszexuálisokat gyakran a "sértett kisfiú" komplexumról ismeri meg a környezet. (Nicolosi, 1991).

Az ego-disztonikus férfi homoszexuálisok kezelése során néha felszólítottam az apákat, hogy vegyenek részt a fiuk kezelésében. Ezért megismerhettem az apák legjellemzőbb közös személyiségjegyeit. Ebben a leírásban megpróbálom a homoszexuális fiús apáknak a közös klinikai vonásait leírni.

E jelentéshez tizenhat apára koncentráltam, akiket az én gyakorlatomban tipikusnak találtam – tizenkét apa homoszexuális fiúkkal (közép ténédzserkortól a korai 30-as éveikig), és négy apa fiatalabb, szerepzavaros, nyilvánvalóan prehomoszexuális fiúkkal (4- től 7- éves korig). Az apák nagy többsége pszichológiailag normálisnak tekinthető és mint a legtöbb apa, jószándékú a fiai iránt ; csak egyetlen esetben volt az apa súlyosan sérült, aki komoly érzelmi kegyetlenséggel viszonyult a fiához.

Ugyanakkor csoportként mégis jelezhetők ezek az apák avval, hogy képtelenek voltak ellensúlyozni a fiúk tőlük való védekező elhatárolódását (defenzív detachment-jét).

Tehetetlennek érezték magukat abban, hogy a maguk férfias szférájába bevonzzák a fiukat.

Klinikai Benyomások.

Általánosságban az apák fő jellemzője az, hogy érzelmileg elkerülők, evazívak (avoidant). Történetük kivizsgálásakor kiderült, hogy a saját apjukkal nem voltak jó kapcsolatban.

Általában hajlamosak voltak a feleségüknek alávetni magukat érzelmi kérdésekben és nagyon függtek tőlük, a feleség volt a vezetőjük, a tolmácsuk és a szóvivőjük.

Noha ezek a férfiak őszintén reménykedtek, hogy a fiúk áthaladnak (tranzicionálnak) a heteroszexualitás felé, mégis képtelenek voltak hosszútávon elkötelezni magukat azért, hogy segítsék őket e cél elérésében.

Az első együttes ülésükön az egyik apa nyíltan sírt, amikor a 15 éves fia kifejezte vele kapcsolatban a mély csalódását ; mégis hónapokon át ezután a megbeszélésre úgy hozta el a fiát, hogy egy szót sem szólt hozzá.

Ugyanakkor, noha gyakran tűntek jókedélyűnek és népszerűnek, általában ezeknek az apáknak, mintha nem lettek volna közeli férfi barátaik.

Olyan tartós és hangsúlyos mértékben voltak képtelenek a férfikkal való érzelmi találkozásra, hogy nem lehet ezt azzal elintézni, hogy ilyen a tipikus "jó amerikai" (vagy "magyar"). Ellenkezőleg, az én klinikai benyomásom ezekről az apákról összeségükben az volt, hogy jelentős mértékben képtelenek tűntek érzelmi kapcsolatra férfikkal.

Fiaik legkorábbi napjaitól kezdve ezek az apák meglehetősen nagy variabilitást mutattak abban, hogy felismerjék és reagáljanak a fiaik tőlük való érzelmi visszavonulásával kapcsolatban.

Néhányan naivan beszámoltak, hogy meglátásuk szerint "nagyszerű" a kisfiukkal a kapcsolatuk, miközben a fiúk maguk a kapcsolatot "rémesnek" írták le. Körülbelül az apák fele azonban szomorúan elismerte, hogy kapcsolatuk mindig vacak volt és utólag úgy érzik, a fiúk *elutasította őket* már egész korai gyerekkorában. *Mi okból* utasították el őket a fiaik, ez rejtély maradt legtöbb apa számára, és csak egy tehetetlen rezignációt és konfúziót tudtak kifejezni.

Rákérdezve sértettséget és mély szomorúságot fejeztek ki ezek az apák. Ironikus, hog ezek az érzések -- tehetetlenség, sértettség és zűrzavar -- mintha kölcsönösek lettek volna; klienseim ugyanígy írják le a saját érzelmeiket az apjuk iránt.

A homoszexuálisoknak az apjuk iránti érzelmeinek közös vonása az, hogy képtelenek korrekt érzelmi viszonyra a fiukkal.

Minden apa azt mondta, hogy "megakadt" és tehetetlen a fiú közönyével vagy kifejezett elutasításával szemben.

Ahelyett, hogy aktívan fejlesztenék magukat e téren, jellemző volt, hogy visszahúzódnak, elkerülnek és sértettséget fejeznek ki. Az önvédelem a fő elfoglaltságk, nem akarózik nekik a sérülékenységet megkockáztatni, ami ahhoz kell, hogy adni tudjanak a fiuknak, s így az érzelmi szakadékot nem tudták áthidalni.

Néhányan kifejezetten nárcisztikus személyiségjegyeket mutattak. Egyes apák szigorúak voltak és nyers kritizálásra hajlamosak; mások merevek és zártak voltak; egészében többnyire lágyak, gyengék és békések voltak, jellegzetes érzelmi inadekvátsággal, nem-megfeleléssel.

A klasszikus pszichoanalitikus kifejezés, az "engedékeny" / "acquiescent" jut eszünkbe – az engedékeny apa.

A homoszexualitás majdnem biztos, hogy többféle faktor eredménye és nem redukálható kizárólag a hibás apa-fiú kapcsolatra. A homoszexuális fiúk apja gyakran egy másik, heteroszexuális fiúnak is az apja – tehát világos, hogy az apa személyisége nem lehet az azonosnemű vonzás egyetlen oka.

Egyéb faktorokat is találtam a homoszexualitás kifejlődése kapcsán: köztük az ellenséges, rettegett bátyót; a melegszívű és vonzó személyiségű anyát, aki vonzóbb a fiúnak, mint az érzelmileg elérhetetlen apa; olyan anyát, aki nagyon megveti a férfiasságot; egy másik hímnemű gyermekkori csábítását; a fiút félénksége vagy sportbeli ügyetlensége miatt csúfoló kortársakat; a legutóbbi időben olyan kulturális befolyást, amely a zavarodott és bizonytalan fiúkat a kitárt karú meleg közösségbe fogadja; és magában a fiúban, különleges érzékenységében, viszonylagos törékenységében, gyakran passzív alkatában is eredhet e jelenség.

Mégsem lehet elsiklani az említett apák személyiségejegyeinek meglepő hasonlósága fölött sem.

Két olyan esetum volt, amikor az apák nagyon belevonódtak és elkötelezettek voltak a fiaik kezelésében, de elismerték, hogy a fiúk korai éveiben érzelmileg nem voltak eléggé jelen. Mindkét esetben az történt, hogy a körülmények, és nem az apák személyisége okozta az érzelmi távolságot.

Az egyik esetben az apa egy new-jersey-beli sebész volt, aki beszámolt róla, hogy orvosi képzésben vett részt miközben háromgyerekes családját is eltartotta. A másik apa egy arizonai autószerelő volt, s ő arról számolt be, hogy amikor csa 21 éves volt, rákényszerítették, hogy vegye feleségül a fiú anyját, aki terhes volt. Elismerte, hogy sohasem szerette a fiú anyját, többnyire nem volt otthon fizikailag, és lényegében elhagyta a fiút is meg az anyját is. Most mindkét apa jóval érettebb már, elkötelezettek a fiukkal való

kapcsolat helyreállításban és lelkesen vesznek részt a terápiában. Csakhogy e két esetben a fiúk ellenállóvá váltak az apjukkal megszakadt érzelmi kötődés helyreállítási törekvéseivel szemben.

Kísérlet a terápiás dialógusra.

A közös foglalkozásokon az volt a benyomásom az apákról, hogy amikor közvetlen interakcióra kértem őket a fiaikkal, tehetetlenség-érzés, kényelmetlenség-érzés és a zavar érzése hatalmasodott el rajtuk.

Jellemző volt, hogy ezek az emberek nem bíztak a lélektan fogalmaiban és a kommunikációs technikákban, és gyakran zavartak voltak, vagy elsodorta őket a mélyebb párbeszéd kihívása.

Ha tanácsokat adtam a konzultáció során, akkor, amennyiben követték őket, szószerint véve követték, mechanikusan és spontaneitás nélkül. A fiúk és az apák közt tisztán látható volt a kölcsönös ellenszenv, a makacs ellenállás és egy mély sértettség. Néha én éreztem magam az "anyai tolmács" pozíciójában, amely szerepet az apák osztották rám, de néha a fiúk is. "Anyai tolmácsként" az apák töredékes szavaiból igyekeztem az érzéseket és a szándékot kihámozni, hogy a teljesebb jelentést eljuttassam a fiaikhoz és visszafelé, a fiútól az apáig is ugyanezt tettem.

Egyes apák kifejezték aggodalmukat, hogy "nem megfelelő szavakat használnak", másokat szinte lebénított a félelem. A dialógus során az apáknak óriási nehézséget okozott saját zavarukon és önzésükön túllépni s eljutni addig, amit a fiaik mondtak nekik. Emiatt korlátozott volt a terápiás helyzetre való ráhangolódásuk csakúgy, mint a fiaik helyzetére és érzelmeikre való nyitottság.

Miközben a fiaik beszéltek hozzájuk, ezek az apák mintha leblokkoltak volna, képtelenek voltak reagálni. Gyakran csak annyit tudtak mondani, hogy "túlságosan zavartak", "túl

sértettek” vagy “túl csalódottak” a párbeszédhez. Az egyik apa azt mondta, hogy “túl dühös” ahhoz, hogy részt vegyen tizenéves fia foglalkozásán – az üzenetét az anya továbbította. Az apa-fiú kapcsolat legkisebb javulása esetén az apák túlságosan is készek voltak a menekülésre: oda jutva, hogy "Mostmár minden rendben – akkor elmehetek?"

Kezelési közbelépések

Mielőtt a közös apa-fiú foglalkozások elkezdődnek, a kliensnek el kell jutni egy tiszta képhez azzal kapcsolatban, mit is igényel az apjától. Nincs értéke, ha csak szembesítjük az apát egy panaszlistával. Neki magának kell világosan és építően elhatároznia, hogy kéri ezt. Az ilyen előkészítés a tehetetlen panaszkodásból kimozdítja a fiút, hogy fókuszáljon az igazi igényeire és azok hatékony kifejezésére.

Gyilkos dilemma.

A közös foglalkozások folyamán előbb-utóbb eljutunk egy pontra, amit "halálos dilemmának" nevezek. Ez a párbeszéd befagyását okozza – valószínűleg elismételve az eredeti apa-fiú elszakadást – és a két alábbi szakaszra osztható:

1. fázis: A terapeuta segítségével a fiú kifejezi igényeit és szükségleteit apjának. Az apja meghallva fiat, érzelmileg érintve lesz, annyira, hogy a fiú nyitására nem tud nem reagálni. Felzaklatja saját reakciója, annyira “haragos” lesz, “sértett”, “ideges” és “zavart”, hogy nem képes a fiú igényeit kielégíteni. A saját belső reakciói legátolják és képtelen adni azt, (a pozitív visszacsatolást, elfogadást) amit a fia kér tőle.

2. fázis: Ezután a fiú lesz képtelen tovább túrni, hogy az apja elszigetelődő érzelmi reakciót mutat az általa igényelt megerősítő helyett. A fiú úgy érzi, az apja nem-

válaszolásának elfogadása egyben a saját igényeinek feladását is jelentené. Tehát nem marad más hátra a fiúnak, vissza kell vonulnia a védekező távolodásba a defenzív distanciálódásba, ami a sérült apa-fiú viszony gyökere volt eredetileg. A fiú nem fogadhatja el együttérzően az apa nem-reagálását, mert ez túl fájdalmasan emlékezteti azokra a gyermekkori sérülésekre, amelyekkel a maga mély sértettsége és haragja összekapcsolódik: nevezetesen azzal a felszólítással, hogy "apám szükségletei mindig előbbrevalóak az enyémnél".

A fiú sértettsége és haragja reakció arra, ami neki úgy tűnik "csak üres kifogások", hogy miért képtelen a Papi odafigyelésre, érzelmre és elismerésre felé, hisz oly régen vágyott erre tőle.

Igazából úgy tűnik a fiúnak, ez a Papi régi játszmája, az összes velejáró múltbeli fájdalommal együtt.

Azt képzelem s hiszem, hogy ez a halálos csapda a fiú preverbális csecsemő-korában jött létre. Ahogy ezt megerősítette egy apa beszámolója: "A fiam soha nem nézett rám. A kezembe fogtam az arcát, hogy erőltessem, nézzen rám, de ő mindig elfordította a szemét."

Más férfiak "természetellenes közönyként" írják le, amit apjuk iránt éreztek felnövekedésük idején.

Ezekkel az apákkal a terápia folyamán elkezdtem látni a *bennük* meglévő mély sértettséget -- e sérelem a (mégoly erőtlen) kapcsolat-javítási szándékuknak a fiúktól jövő elutasításából eredt.

Az egyik kliens erre gondolt, amikor ma már idős apjáról mondta szomorúan:

"Úgy sajnálom az apámat. Mindig olyan érzéketlen volt, érzelmileg ügyetlen. Az otthon történő dolgok

nagy része elment a füle mellett. Igazán megsajnáltam.”

Úgy tűnik ezek az apák nem akartak vagy képtelenek voltak a fiuk felé nyitottak és sérülékenyek lenni; képtelenek voltak kinyúlani feléjük, hogy meghallják a fiaik fájdalmát és haragját velük kapcsolatban és képtelenek voltak őszintén reagálni. Érzelmi elérhetőségük gátolt volt és képtelenek voltak a kapcsolati gondjaikat megoldani. Ehelyett inkább elvontnak, távolinak tűntek, látszólag szenvedélytelenek és tehetetlenek.

A közös foglalkozásokon az apák egyike sem volt képes arra, hogy vezesse a párbeszédet. Amikor a dialógus stagnált, nem bírták fölvenni a fonalat. Azt hiszem, hogy ezeknek az apáknak a következetes képtelensége a saját gátjaikon való túllépésre, és arra, hogy *elérjenek* a fiaikhoz, jelentős szerepet játszott ezeknek a fiúknak a képtelenségében arra, hogy a teljes, normális férfias önzonossághoz és a heteroszexualitáshoz eljussanak.

Bibliográfia

Bieber, I. et al (1962) Homosexuality: A Psychoanalytic Study of Male Homosexuals. New York: Basic Books.

Byne, W. and Parsons, B., "Human sexual orientation: the biologic theories reappraised," Archives of General Psychiatry, vol. 50:228-239, March 1993.

Evans, R. (1969). Childhood parental relationships of homosexual men. Journal of Consulting and Clinical Psychology 33:129-135.

Green, Richard (1987) "The Sissy Boy Syndrome" and the Development of Homosexuality. New Haven, Ct.: Yale U. Press.

Moberly, Elizabeth (1983) *Homosexuality: A New Christian Ethic*. Greenwood, S.C.: Attic Press.

Nicolosi, Joseph (1991) *Reparative Therapy of Male Homosexuality; A New Clinical Approach*. Northvale, N.J.: Jason Aronson, 1991.

Satinover, J. (1996). *Homosexuality and the Politics of Truth*. Grand Rapids, MI: Baker Books.

Socarides, Charles (1978). *Homosexuality*. New York: Jason Aronson.

West, D.J. (1959). Parental figures in the genesis of male homosexuality. *International Journal of Social Psychiatry* 5:85-97.

Zucker, K. and Bradley, S. (1995) *Gender Identity Disorder and Psychosexual Problems in Children and Adolescents*. N.Y.: The Guilford Press.

Zuger, Bernard (1988) Is Early Effeminate Behavior in Boys Early Homosexuality? *Comprehensive Psychiatry*, vol. 29, no. 5 (September/October) p. 509-519.